

SMÅLANDS GILLE I UPPSALA

December 2025

Kära Gillemedlemmar!

Vintern är här och kvällsmörker hela dagar. Hoppas ni alla haft en fin höst här hemma i Uppsala och kanske också nere i vår småländska hembygd.

Smålands gilles höstprogram avslutades den 4 november med traditionell Ölandsafton. Och vi lyssnade till arkeologen Lars Einarsson. Han berättade detaljerat om skeppsvraket Kronan utanför Kalmar. Ett drygt 40-tal smålänningar hade mött upp och vi tyckte nog alla att kvällen var mycket informativ och lärorik.

Smålands gille bildades för 90 år sedan. Detta jubileum tänkte vi uppmärksamma vid vår nästa sammankomst som äger rum på Smålands nation den 9 februari. Då skall vi äta en festmåltid, lyssna till Hans Odöö, som kåserar om Linnés olika resmål samt lyssna till Glasblåsarna. En mera detaljerad information om festmeny, priser, anmälningstider m.m. framgår nedan i detta gilleblad.

Mycket har hänt under gillet 90-åriga historia och jag skall försöka ge er några glimtar. Dessa är till stor del publicerade i årsskriften från 1993, Smålands nations kamratförening. Där finns en detaljerad beskrivning av Smålands gilles första årtionden, sammanställd av den dåvarande åldermannen Kerstin Sjöqvist och finns nu också beskrivet på hemsidan.

Gillet historia, några glimtar

Den 9 februari 1936 samlades ett 60-tal smålänningar i Uppsala på Smålands nation. Man beslutade enhälligt att bilda Smålands gille för att stärka kontakten med den småländska hembygden. En interimsstyrelse valdes för att utarbeta förslag till stadgar. Samlingen avslutades med sången *Röd lyser stugan* och ett leve för hembygden.

En dryg månad senare, den 24 mars 1936, sammanträdde interimsstyrelsen. Man fastställde då namnet **"Smålands gille i Uppsala"** och antog stadgar. Enligt dessa kunde *hvarje oförvitlig man eller kvinna som härstammar från Småland eller Öland äfvensom den som är gift med sådan person* antas som medlem. Till ålderman valdes professor Otto Lagercrantz.

När Gillet samlades till sin första stämma hösten 1936 deltog ett hundratal smålänningar och hörde författaren Vilhelm Moberg tala om *Den gamle småländske knekten*. För sin medverkan önskade Moberg 50 kr i ersättning för föredrag, resa och övriga omkostnader, dvs. en för dåtiden ganska hög ersättning. Tilläggas kan att Moberg var bosatt i Nacka söder om Stockholm. Verksamheten under de första åren och under 2:a världskriget präglades av sång, musik och föredrag om kända småländska kulturpersoner som exempelvis Carl von Linné, Kristina Nilsson, Albert Engström och döderhultaren Axel Pettersson. Dessa presentationer gjordes i allmänhet av Gillets egna medlemmar.

Under 2:a världskriget präglades Gillets verksamhet på många sätt av kriget. Till höststämman 1940 uppmanades t.ex. medlemmarna att medta ransoneringskort. Detta år upptogs ej avgiften på 2 kronor. Regeln att medta ransoneringskort till Gillets möten gällde ända fram till 1948. Till vårstämman 1943 utlovades servering av äkta kaffe, något som innebar en livligt frekventerad stämma.

En annan smålänning, Alf Henriksson, skrev texten till Obligationsmarschen. Den fick stor spridning och blev allmänt känd. Smålands gille tömde sin spargris och placerade 400 kronor av sina bankmedel i ett försvarslån. Kvar i spargrisen var endast c:a 125 kronor.

Under 1960- och 1970-talen gjordes några utflykter i Uppland. Platser som besöktes var bl.a. Sigtuna och Älvkarleö. Utflykterna ansågs dock alltför dyra och samlade därför inte så många deltagare. Från 1979 gjorde man i stället besök på företag och institutioner i Uppsala. Besök fick bl.a. Dekanhuset 1984 och Upsala Nya Tidnings anläggning i Boländerna. Ciceroner vid dessa två tillfällen var dåvarande medlemmar, docenten Harry Lenhammar och redaktionschefen Svante Thorell.

Under alla år har gillemor ansvarat för den lekamliga fägnaden. Den småländska ostkakan har ofta varit måltidens höjdpunkt och den har i allmänhet bakats av gillemor med bistånd av kunniga gilledamer. Stora insatser gjordes under flera år av bl.a. Kerstin Sjöstrand och Brita Arbman. Under Britas ledning bakades ostkakan efter ett recept som hennes mormor använde i Västra Torsås. Ostkaketraditionen har förts vidare av gillemödrarna Anna-Lena Nilsson-Holmqvist och Katarina Sjöström med bistånd av styrelsemedlemmar.

Under Gunvor Ängfors tid som ålderman firade Gillet sitt 70-års jubileum. Festligheterna inleddes på Uppsala slott där vår hedersmedlem Anders Björck tog emot och berättade om slottet och dess historia. Anders var då landshövding i Uppsala län. Den efterföljande festmiddagen avnjöts på Eklundshof. Gunvor Ängfors var ålderman i drygt 11 år fram till år 2006. Under hennes ledning gjorde Gillet många besök i uppländska kyrkor. Under ett sådant besök i Vaksala kyrka fick jag för första gången kontakt med Smålands gille.

Under Marie-Louises tid som Gillets ålderman utvecklades mattraditionerna. Denna utveckling försöker vi fortsätta i dag genom att bl.a. avnjuta äkta kroppkakor från Öland vid höstmötet.

Gillet firade 80-årsjubileet på Eklundshof och Christer Åsberg kåserade om OD och gluntarna.

Kerstin Sjöqvist avslutar sin krönika från 1993 på följande sätt. *"Finns det något i vår tid som ger människor anledning att söka sig till en landskapsförening? Ja, allt eftersom vi håller på att få en internationell identitet kommer säkert behovet av provinsiell samhörighet att öka likasom också önskan att bevara den provinsiella särarten. Där har säkert vårt Smålands gille och andra landskapsföreningar en uppgift att fylla."*

Ovanstående åsikt framfördes för drygt 30 år sedan och jag anser den är allmängiltig än i dag. En smålänning kan lämna Småland men Småland lämnar inte en smålänning.

Lars Rudmark
ålderman

Smålands Gille i Uppsala inbjuder till 90-årsjubileum Måndagen den 9 februari 2026 kl 18:30

Lokal: Smålands nation, Sankt Larsgatan 5. Samling 18.30 i trapphallen med fördrink och Glasblåsarna underhåller. Middag kl 19.00.

Avgift: 500 kr för fördrink, festmenyn och 2 glas vin, bordsvatten/lättöl och kaffe. Betala till vårt swishkonto 1232549640 eller kontant. Snaps resp avec kan köpas i baren för 50 kr.

Menyn: Räkchevice med mango, avokado, lime, koriander, chili & friterade risnudlar.
Fläskfilé med rostad kulpotatis, champinjonsås, ångkokta haricots verts & vaxbönor.
Vitchoklad/citronkladdkaka med blåbär & grädde.

Anmälan: bindande till gillemoder Birgitta Ulmander via e-post birgitta@ulmander.se eller tel 070-665 41 51 alternativt till ålderman Lars Rudmark via rudmarks@hotmail.com eller 070-346 60 63

senast söndagen den 25 januari

Foto Eva Ahlsten: Hans Odöo som Linné

Hans Odöo är en svensk [författare](#), [journalist](#), och [fotograf](#).

Odöo skriver främst naturskildringar från olika delar av världen. Han har ett speciellt intresse för [Carl von Linné](#). Odöo har sedan 1978 spelat rollen som Carl von Linné i en enmansteater 3000 gånger. Han driver guideförmedlingen Uppsalaguide.com. Han agerar ibland reseledare, främst i Asien.

Hjärtligt välkomna hälsar hela styrelsen och er ålderman Lars Rudmark

*Håkan Nilsson, Per-Olof Arnoldsson, Eva Ahlsten, Gunilla Lundkvist
Thorell, Håkan Lindgren, Nils Lundeheim, Charlotte Byström,
Birgitta Ulmander*

